

Назаренко О.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет*

СКЛАДОВІ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю економіки, яка, протягом останніх років, демонструє стабільний розвиток забезпечує продовольчу безпеку країни, зайнятість сільського населення, сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток окремих регіонів.

Земля виступає одним з найважливіших чинників економічного росту сільських територій нарівні з іншими складовими (власний капітал суб'єкта господарювання, трудові, фінансові, інвестиційні, інноваційні ресурси, тощо).

Наукове обґрунтування сталого розвитку та раціонального використання земельних ресурсів набуває все більшої актуальності. Розробці даного питання присвятили роботи як вітчизняні вчені: О.Ф. Балацький, П.П. Борщевський, І.К. Бистряков, Д.С. Добряк, В.В. Докучаєв, Б.М. Данилишин, Д.С. Добряк, В.М. Другак, І.І. Лукінов, В.П. Ситник, В.М. Трегобчук, А.М. Третяк, О.В. Ульяновченко, М.М. Федоров, М.А. Хвесик, А.Д. Юрченко так і зарубіжні дослідники: С.М. Волков, Д. Брюс, Х.Л. Даймонд, П.Ф. Ноан, Ф. Харісон та ін.

Проте, теоретичні основи та практичні заходи щодо функціонування політики сталого землекористування знайшли недостатнє наукове обґрунтування і потребують детального дослідження.

У відповідності до статті 2 Земельного кодексу України [2], земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади. Об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї).

Закон України «Про землеустрій», визначає стале землекористування як використання земель, що визначається тривалим користуванням земельною ділянкою без зміни її цільового призначення, погіршення її якісних характеристик та забезпечує оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій територій [3].

О.В. Ульяновченко вважає, що у сільському господарстві сталість землекористування це не лише досягнення певного економічного ефекту, але й забезпечення соціального та екологічного розвитку регіону. Крім того, це система земельних і суспільно-виробничих відносин, яка сприяє досягненню оптимального співвідношення між економічно доцільними й екологічно безпечними видами використання земель» [5].

Однак внесок земельного фактору у розвиток економіки дотепер залишається невисоким, а ефективність використання земельних ресурсів низькою, про що свідчить невелика частка земельних платежів у доходах бюджету й недооціненість земельної складової у вартості активів підприємств й, відповідно, капіталізації економіки. Не виснажливе використання земельних ресурсів також відсутнє, про що свідчить погіршення якісних показників стану ґрунтів і земель [1].

Єдиної системи показників для здійснення спостереження за розвитком землекористування, визначення рівня його сталості та індикації цього процесу в часі досі не існує. А.Г. Тихонов наголошує, що індикатори мають відображати такі характеристики функціонуючої системи землекористування: екологічні – стан земельних ресурсів та інших складових оточуючого середовища; економічні – продуктивність та економічна ефективність землекористування; соціальні – рівень соціального розвитку сільської місцевості та демографічна ситуація [4].

Акцентуючи увагу на необхідності впровадження сталого, сучасного, ефективного, комплексного землекористування, яке базується на трьох складових: економічній, екологічній та соціальній, важливо підкреслити необхідність відповідної регуляторної політики, яка б в обов'язковому порядку включала б управління кожною окремою складовою (рис. 1).

Рис. 1. Складові регуляторної політики сталого землекористування

Економічний напрямок обумовлює створення правового поля для розвитку суб'єктів господарювання та контролювання їх діяльності і забезпечує умови для розвитку економіки і управління раціональним збалансованим землекористуванням.

Екологічний визначає формування раціональної територіальної системи використання земельних угідь та впровадження постійно діючого контролю за її станом.

Соціальний напрямок, полягає у задоволенні фізичних, психологічних, інтелектуальних та інших потреб людей. Все, що людині потрібно для виживання, вона одержує від землі.

Авторське розуміння політики регулювання сталого землекористування передбачає дотримання діючих правил землеустрою (сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил) та цільового призначення земельної ділянки (використання земельної ділянки за призначенням, визначеним на підставі документації із землеустрою у встановленому законодавством порядку) без погіршення її якісних характеристик та з метою забезпечення оптимальних параметрів екологічних і соціально-економічних функцій територій.

Як висновок, слід зазначити, постійне вдосконалення регуляторної політики сталого землекористування дозволить регулювати процеси функціонування конкретного регіону, його розвиток та можливі трансформації, забезпечити позитивну динаміку виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, створення сприятливих умов для залучення інвестицій в аграрний сектор, а також сприятиме зростанню доходів сільського населення та створенню додаткових робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Другак В. М. Економіка сільськогосподарського землекористування: теорія, методологія та практика : автореф. дис. ... д.е.н. : спец. 08.00.06 – «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / В. М. Другак ; Національний університет біоресурсів і природокористування України Кабінету Міністрів України. – Київ, 2011. – 39 с.
2. Земельний кодекс України : затв. 25 жовтня 2001 р. станом законодавства на 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. – Назва з екрану.
3. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 р., станом законодавства на 27.06.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-15>. – Назва з екрану.
4. Тихонов А. Г. Наукові засади сталого розвитку землекористування: індикація екологічного стану / А. Г. Тихонов, Н. В. Гребенюк, О. В. Тихоненко, В. П. Феденко // Землевпорядкування. – 2003. – № 1. – С. 15-20.
5. Ульяновченко О. В. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: управлінський аспект / О. В. Ульяновченко . – Суми: Довкілля, 2009. – 383 с.